

Handläggare: Marita Åkersten
Telefon: 08-508 36 215

Till
Äldrenämnden
den 15 september 2009

Förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen m.m. (Ds 2009:33)

Remissyttrande till kommunstyrelsen

Äldreförvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden beslutar att som svar på remissen överlämna detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen
2. Paragrafen justeras omedelbart

Gunnel Rohlin
Direktör

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Ett förslag om förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen har remitterats till äldre-
nämnden för yttrande. Äldreförvaltningen är positiv till de föreslagna ändringarna
och anser att de tydliggör ansvarsfrågor och tillämpning av Lex-Sarah-
bestämmelsen. Ändringarna innebär också att bestämmelsen får en tydligare kopp-
ling till verksamheternas kvalitetsutvecklingsarbete.

Bakgrund

I en promemoria från Socialdepartementet föreslås förändrade regler för skyldig-
heten att anmäla allvarliga missförhållanden, s.k. Lex-Sarah-anmälningar, i social-

tjänstlagen (2001:453, SoL) och i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Förslaget har remitterats till bl.a. Stockholms stad. Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet till arbetsmarknads- och socialtjänstnämnden, utbildningsnämnden samt äldrenämnden för yttrande senast den 31 augusti 2009. Äldrenämnden har fått förlängd remisstid till den 16 september 2009.

Ärendet

Lex-Sarah-bestämmelsen

Sedan den 1 januari 1999 finns i socialtjänstlagen (2001:453, SoL) en skyldighet att anmäla allvarliga missförhållanden, s.k. Lex Sarah-anmälningar. Motsvarande bestämmelse infördes i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 2005. Bestämmelsen innebär att var och en som är verksam inom omsorgen om äldre personer eller personer med funktionshinder ska vaka över att dessa får god omvårdnad (inom LSS används begreppen gott stöd och god service) och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskilde ska genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälps utan dröjsmål ska nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Bestämmelsen gäller både i kommunal verksamhet och i motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Förslag till ändringar

- Lex-Sarah-bestämmelsen delas upp i två bestämmelser, den ena som reglerar personalens vakande- och rapporteringsskyldighet och den andra som reglerar socialnämndens och andra huvudmäns skyldighet att anmäla ett allvarligt missförhållande till tillsynsmyndigheten. Detta innebär att anmälningsförfarandet inom socialtjänsten blir mer likt det anmälningsförfarande som gäller inom hälso- och sjukvården.
- Lex Sarah-bestämmelsen i SoL utvidgas till att gälla inom hela socialtjänsten och inom Statens institutionsstyrelses (SiS) institutioner. Ändringen innebär bl.a. att rapporteringsskyldigheten också gäller enskilda som är aktuella för utredningar men ännu inte fått insatser enligt SoL.
- Vakande- och rapporteringsskyldigheten ändras till att gälla den som *fullgör* uppgifter inom socialtjänsten, enligt LSS eller som är verksam inom SiS institutioner ska vaka över att de insatser som genomförs är av *god kvalitet*. Ändringen innebär att vakande- och rapporteringsskyldigheten inte längre omfattar frivilligarbetare utan endast de som är yrkesverksamma. I promemorian

påpekas att även om frivilligarbetare inte har rapporteringsskyldighet bör de informeras om att de alltid har möjlighet att påtala missförhållanden om de upptäcker sådana.

- Rapporteringsskyldigheten ändras till att gälla missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande, och inte enbart allvarligt missförhållande. Socialstyrelsen ska i föreskrifter och allmänna råd närmare precisera vad som avses med begreppen missförhållande, påtaglig risk för missförhållande samt allvarligt missförhållande.
- Samtliga missförhållanden som är allvarliga ska anmälas till tillsynsmyndigheten, även i de fall åtgärder vidtagits utan dröjsmål.
- Vid missförhållande inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska rapportering göras till den som ansvarar för verksamheten. En kopia på rapporten ska skickas till socialnämnden.
- Även den som bedriver enskild verksamhet är skyldig att utreda missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden som har rapporterats.
- Liksom i kommunal regi ska i enskild verksamhet rapporter om missförhållanden, utredning och övrig dokumentation i ärenden som gäller rapportering av missförhållanden bevaras i fem år. Socialnämnden ska kunna träffa avtal med den enskilda verksamheten om att handlingarna ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder.

Utöver dessa förslag finns förslag till förändringar som rör tillsyn över vissa elevhemsboenden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och planering. Kommunstyrelsens pensionärsråd och äldrenämndens handikappråd har tagit del av ärendet den 8 september 2009. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 9 september 2009.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen är positiv till de föreslagna ändringarna gällande Lex Sarah-bestämmelsen. Förslagen tydliggör ansvarsfrågor och tillämpning av bestämmelsen. Genom att vakande- och rapporteringsskyldigheten utvidgas till att omfatta hela socialtjänsten undviks oklarheter om när, och för vilka Lex-Sarah-bestämmelsen gäller. Äldreförvaltningen ser det också som en fördel att begreppet *god kvalitet* knyts till vakande- och rapporteringsskyldigheten då det innebär att

Lex Sarah-bestämmelsen får en tydligare koppling till verksamheternas kvalitetsutvecklingsarbete.

Uppföljningar som gjorts av antalet Lex Sarah-anmälningar har visat att det finnas stora variationer mellan olika kommuner i landet och totalt sett har inte omfattningen av antalet anmälningar varit så stor som förväntat. Detta kan nu komma att ändras i och med att rapporteringsskyldigheten ändras från att gälla *allvarligt* missförhållande till missförhållande och påtaglig risk för missförhållande. Den tidigare skrivningen kan ha bidragit till att personal känt sig osäker på vad som kan definieras som ett allvarligt missförhållande och därmed undvikit att göra en anmälan. Det kommer också att underlätta för berörda om Socialstyrelsen i sina föreskrifter och allmänna råd preciserar vad som kan avses med begreppen missförhållande, påtaglig risk för missförhållande samt allvarligt missförhållande.

Vidare tillstyrker äldreförvaltningen förslagen som ålägger den som bedriver enskild verksamhet utredningsskyldighet när det gäller rapportering av missförhållanden, skyldigheten att bevara dokumentation i sådana ärenden samt möjligheten för socialnämnden att träffa avtal med enskilda verksamheter om att sådana handlingar ska överlämnas till socialnämnden när gallringsskyldigheten inträder.

Bilaga

Promemoria, Förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen (Ds 2009:33)